

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**TÝDEN S DRAMATICKOU VÝCHOVOU V MATEŘSKÉ ŠKOLE
STARÝ PLZENEC**

Week of drama education in kindergarten Starý Plzenec

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Nováková

Učitelství pro mateřské školy

2011-2014

Vedoucí bakalářské práce: MgA. Eva Gažáková

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Souhlasím, aby byla práce uložena na Západočeské univerzitě v Plzni v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Vlastnoruční podpis

„Dítěti můžeme sdělit dvěma způsoby, co je to slepý člověk. Můžeme mu říci, že slepý člověk je člověk, který nevidí. Nebo mu řekneme: ‚Zavři oči a pokus se najít cestu ven z místnosti.‘ A ten druhý způsob je dramatická výchova.“

Brian Way
(1967)

Poděkování

Touto cestou bych chtěla upřímně poděkovat paní MgA. Evě Gažákové za odborné vedení při psaní mé bakalářské práce, za její trpělivost a cenné rady. Děkuji také MŠ Starý Plzenec a paní učitelce Drahoslavě Krupařové, která mi umožnila realizovat praktickou část práce v její třídě.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině za její podporu.

OBSAH

ÚVOD	1
------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA	3
1.1. Význam předškolní výchovy.....	3
1.2. Principy předškolní výchovy.....	4
2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA	5
2.1. Cíle dramatické výchovy	7
2.2. Principy dramatické výchovy.....	9
2.3. Místo a možnosti dramatické výchovy v RVPPV	10
2.4. Základní metody dramatické výchovy.....	11
3. HRA	12
3.1. Hra a její místo v mateřské škole a v dramatické výchově	14
4. OSOBNOST UČITELKY MATEŘSKÉ ŠKOLY A UČITELKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY	16

PRAKTICKÁ ČÁST

5. MATEŘSKÁ ŠKOLA STARÝ PLZENEC	20
6. CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	21
7. PRŮBĚH TÝDNE	21
7.1. Pondělí.....	21
7.2. Úterý.....	24
7.3. Středa.....	26
7.4. Čtvrtek.....	29
7.5. Pátek	32
8. SEBEREFLEXE	34

ZÁVĚR	35
RESUMÉ.....	37
SUMMARY	38
SEZNAM LITERATURY	39
SEZNAM PŘÍLOH.....	41

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá využitím dramatické výchovy (dále jen DV) a jejích metod při práci s dětmi v mateřské škole (dále jen MŠ).

Téma jsem si vybrala, protože mě zaujaly semináře DV v rámci studia učitelství pro mateřské školy na pedagogické fakultě. Cílem bylo vyzkoušet si nové techniky s dětmi, zjistit, jak s dramatickými činnostmi pracovat v MŠ a jak na ně budou reagovat děti. Sama jsem učitelkou MŠ. Po roce práce jsem se přihlásila ke studiu na vysoké škole, kde jsem se poprvé blíže seznámila s DV a ta mě velmi zaujala. Do té doby jsem využívala hlavně činností bez dramatické výchovy, ale právě u dětí v mateřských školách, kdy je dítě nejvíce ovlivnitelné, by se měla využívat co nejčastěji.

Dramatická výchova může přispívat k rozvoji tvořivosti, představivosti, prožitkového učení, spontánnosti a v nalezení sebe sama. Hlavním principem je dramatická hra a hra je nejdůležitější a nejpřirozenější činností v životě předškolního dítěte.

Bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě části. Část teoretickou a praktickou.

V teoretické části popisuji předškolní výchovu, její význam a principy. Dramatickou výchovu, vymezení základních pojmů a nejdůležitějších složek, zařazení DV v RVPPV . Hru v mateřské škole a v dramatické výchově. Dále jsem srovnala osobnost učitelky mateřské školy a dramatické výchovy.

V praktické části popisuji realizaci vlastní týdenní dramatickovýchovné práce s dětmi v MŠ. Popisuji zde použité techniky, cíle činností a průběh her, připojuji reflexe z každého dne a nakonec sebereflexi. Činnosti jsem realizovala v mateřské škole ve Starém Plzenci s dětmi starými 5-6 let. Práce je doplněna fotografiemi v přílohách.

TEORETICKÁ ČÁST

1. PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA

1.1. Význam předškolní výchovy

Mateřská škola je institucí, kterou navštěvují děti od 2 do 7 let. Nahrazuje rodinnou péči, připravuje na základní vzdělání. V odborné literatuře najdeme množství definic a vymezení pojmu mateřské školy, z nichž jsem vybrala následující:

Podle Opravilové a Gebhartové (2011, s. 51-52) představuje mateřská škola s připravenou učitelkou počátek systematického učení dítěte. Má podobu rodinného domu, který se skládá z několika pater, ve kterých uspokojujeme potřeby jídla, spánku, pravidelné každodenní činnosti a zvyklosti. V centru domu je místo, kde se odehrává hra. Při činnostech je v mateřské škole důležitá důvěra, komunikace, pocit bezpečí, pohody. Všichni jsou si rovnocenní. V mateřské škole by měla fungovat spolupráce mezi všemi zúčastněnými – dětmi, učitelkami a rodiči. *„Neupřednostňuje intelekt dítěte, ale rozvojem jeho citových, sociálních a volných vazeb zajišťuje jeho pocit jistoty a bezpečí a vytváří pro dítě stálou příležitost k sociálně založenému učení a poznávání.“¹*

Horká a Syslová (2011, s. 7) uvádí, že předškolní vzdělávání je rovnocennou součástí vzdělávání. Mateřská škola tvoří základ pro další globální rozvoj dítěte v základní škole. Dítě se učí poznávat společenství lidí, okolního světa, svět umění a kultury. MŠ učí dítě o vlivu lidí na životní prostředí, učí ho poznat sebe sama a zdravý životní styl, podporuje pocit bezpečí a naplňuje vzdělávací cíle.

Podle Kořátkové (2008, s. 89) je mateřská škola nejlepším místem, kde se utváří dětská osobnost a učí se vzájemné vztahy v dětské skupině. V praxi se pak podle ní setkáváme s názory učitelů, že mateřská škola je služba:

- *Dítěti* – s cílem nalézt a obohatit jeho dispozice ve všech oblastech jeho osobnosti

¹ **Opravilová, Eva, Gebhartová, Vladimíra.** *Rok v mateřské škole.* Praha : Portál s. r. o., 2011, s.51 - 52. IBSN 978-80-7367-703-9.

- *Rodině* – s cílem jí pomoci se zařazením dítěte do své generační skupiny a společnosti a také pomoci matkám se profesně uplatnit
- *Společnosti* – vybavit každé dítě takovým vzděláním, které bude v budoucnosti celé společnosti ku prospěchu

1.2. Principy předškolní výchovy

Hlavními cíly předškolního vzdělávání by měly být tolerance, pomoc a vzájemné poznání.

Podle Kořátkové (2008) je hlavním principem mateřské školy vytváření osobnosti dítěte v bezpečném prostředí za spolupráce rodičů a pedagogů. Učitelka by měla děti povzbuzovat, motivovat je, vyhradit jim dostatečný prostor a čas pro spontánní hru, řízené činnosti by měly mít formu hry.

Kořátková (2008, s. 84) ve své knize dále rozděluje čtyři principy mateřské školy. Prvním je rozvoj lidského a sociálního potenciálu. Žádné dítě by nemělo být vyčleňováno ze skupiny z jakéhokoliv důvodu. Očekává se také podpora kvalitního výkonu jedince a podpora schopností, které vedou k vyhodnocení společenských situací a dovednosti řešit je. Druhý princip vychází z myšlenky, že znalost je důležitější než informace. Je důležité podávat informace tak, aby je dítě pochopilo a dokázalo využívat ku prospěchu věci. Třetím principem mateřské školy je základní myšlenka vytváření komunitních společenství, odkud se nikdo nevyčleňuje. Čtvrtý princip klade důraz na učení a vyučování, které je potvrzené teorií a výzkumem, a to jak v obsahu, tak v metodách.

Shrnutí obecných principů předškolní výchovy podle Bruceové (1996, s. 19-20):

1. Dětství je plnohodnotná součást života, proto je výchova chápána jako přínosná pro daný okamžik a ne jako příprava na pozdější období života.
2. Dítě je důležité jako celek. Má potřebu vnímat, přemýšlet, mít duchovní zážitky stejně jako se zdůrazňuje zdraví jak tělesné, tak psychické.
3. Všechno poznání a učení je vzájemně propojeno.

4. Klademe důraz na motivaci, která ústí v činnost.
5. Důraz na sebekázeň.
6. Vývoj dítěte lze rozdělit na jednotlivá stádia.
7. S výchovou začínáme u dítěte od té činnosti, kterou už ovládá.
8. Dítě má svůj vlastní vnitřní život, který za příznivých podmínek projevuje.
9. Pro dítě jsou důležití lidé, se kterými je v kontaktu.
10. Výchova je chápána jako vzájemné působení dítěte a okolí, zahrnuje ostatní osoby a vědění samo o sobě.

2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Dramatická výchova je estetickovýchovná pedagogická disciplína, jejíž vznik je spojen s rozvojem pedagogické teorie. Na přelomu 19. a 20. století se vyvíjela jako pragmatická výchova, která byla motivem zrodu právě dramatické výchovy. Tento vývoj trval celé století, než se přiblížil současné podobě, reprezentované např. konstruktivní školou, o které píše Francesco Tonucci (1991). Podle něj dítě není prázdná nádoba, která přichází do školy pro to, aby ho učitel naučil všechno vědění, ale dítě samo ví a přemýšlí nad poznatky, které samo organizuje, obohatí, rozvine a zapamatuje si.

Významná teoretička dramatické výchovy Eva Machková charakterizuje dramatickou výchovu jako *„učení zkušeností, tj. jednáním, osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů, přesahujících aktuální reálnou praxi zúčastněného jedince.“*²

² Machková, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha : IPOS, 1998, s. 32. ISBN 80-7068-103-9.

Josef Valenta jí zase popisuje jako „systém osobnostně sociálního učení, v němž se navozují specifické situace, jejichž prostřednictvím se ožívují procesy socializace, které v tomto případě nejsou „*životně náhodnými procesy, ale procesy naplánované učitelem.*“³

Podle Dorothy Heathcoteové, jedné z nejvýraznějších osobností angloamerického dramatu, znamená dramatická výchova vytáhnout z dětí, co již vědí, ale nevědí, že to vědí. Ještě v dnešní době si někteří lidé, dokonce i v řadách učitelů, pod pojmem dramatická výchova představí divadlo jako přednes textů nebo výstup s loutkami, kde je hlavním cílem zaujmout a zabavit diváka. Ve skutečnosti se jedná o činnosti, ve kterých je kladen hlavní důraz na výchovu a učení dítěte hrou. Taková výchova je velice obsáhlá, můžeme do ní zahrnout hudební, výtvarné, pohybové činnosti a jiné.

Dramatická výchova je vybavena také souborem her, kterými rozvíjíme osobnost dítěte po všech jeho stránkách, hlavně po stránce citové.

Setkat se můžeme s různými názvy, jako je například dětské drama, tvořivé drama nebo tvořivá dramatika aj.

Švejdrová se Svobodovou, které se zabývají dramatickou výchovou přímo v mateřské škole, uvádí, že dramatickou výchovu „*lze definovat jako tvořivý proces, při němž dochází ke zkoumání a prověřování tématu a vytváření vlastních postojů v konfrontaci s postoji ostatních zúčastněných, a to skrze vlastní prožitek a na základě vlastní činnosti.*“⁴

Dramatická výchova je školním předmětem nebo zájmovou aktivitou a její postupy mohou sloužit i jako metoda vyučování jiným předmětům. Od ostatních předmětů estetické výchovy se liší tím, že její prioritou je sociální poznání, které je nadřazeno estetickovýchovným a uměleckovýchovným cílům.

³ Valenta Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha : Agentura Strom, 1997, s. 27. ISBN 80-901954-1-5.

⁴ Svobodová, Eva, Švejdrová, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011, s. 9. ISBN 978-80-262-0020-8.

2.1. Cíle dramatické výchovy

Podle Valenty je dramatická výchova „systém sociálně uměleckého učení zacílený jednak k rozvoji osobnosti a prosociálního chování a jednak k uměleckému rozvoji.“⁵

Machková (1998, s. 51) píše, že cíle dramatické výchovy je nutné obměnit a uspořádat tak, aby odpovídaly cílům příslušné instituce (mateřská škola, základní škola, ZUŠ, kroužky) a důvodům, pro které byla do příslušného oboru zařazena. Dílčí cíle jsou pak obsaženy v určité časové jednotce (týden, pololetí...) i v programu každé jednotlivé hodiny, lekce, schůzky.

Popisuje osm hlavních cílů:

- *Sociální rozvoj.* Dramatická výchova nám umožňuje vcítit se do jiné osoby, stát se na chvíli někým jiným, představit si, jak se ten člověk cítí, jak myslí, jak se projevuje, rozhoduje a jedná.
- *Spolupráce.* Dramatická výchova je výchova společná. Učí děti komunikovat, domlouvat se, učinit kompromis. Důležitá složka je partnerství dětí ve skupině. Každý má možnost vyniknout a uplatnit se v něčem jiném. Jeden je rychlý, druhý precizní, třetí umí malovat... Je důležité volit takové úkoly, aby měly všechny děti příležitost uplatnit své přednosti.
- *Rozvíjení komunikace.* Jde o rozvíjení komunikativních schopností ve složce verbální i neverbální. Umět druhým srozumitelně říct svůj názor, co cítím, co chci, ale i umět odmítnout nežádoucí chování. Na druhou stranu sem patří i schopnost naslouchat a porozumět druhým.
- *Rozvíjení obrazotvornosti a tvořivosti.* Tj. „schopnost jedince přistoupit na jiné než vžitě, předchozí zkušenosti, fixované postoje a hodnocení či mechanismy chování.

⁵ Valenta, Josef. *Hraní rolí ve výchově a vyučování: s hlavním zřetelem k výchovné dramatice*. Praha: ISV NAKLADATELSTVÍ, 1995, s. 28. ISBN: 80-85866-06-4.

Obrazotvornost a tvořivost jsou také jedním ze základů a pomstných prvků empatie a tolerance, tedy hodnotných mezilidských vztahů. “⁶

- *Schopnost kritického myšlení.* Ve společné hře se naskytne problém. Cílem je umět problém vidět, promyslet a poradit si s ním zjištěním nejlepší varianty řešení. Přemýšlet nad příčinou problému a vcítit se do druhého, co bych dělala v jeho kůži. Umět na problém poukázat a nebát se.
- *Emocionální rozvoj.* Hlavním cílem je to, aby se dítě umělo vyrovnat s pocity, ať už pozitivními nebo negativními a naučilo se je uvolnit. Pochopit, že pociťování negativních pocitů není něco, o čem se ve společnosti nemluví. Důležitá je kontrola učitele, aby hru stále řídil tak, aby nerozvážnost a nezálost nastolené situace byla kritizována a našla se nová řešení.
- *Sebepoznání a sebekontrola.* Cílem je posílit zdravé sebevědomí. Je zde prostor jak pro velice sebevědomé a dominantní děti, které uvidí, že ve skupině mají stejně hodnotnou funkci, místo a názor jako všichni ostatní, ale i pro děti, které nejsou průbojné, aktivní a nemají sebevědomí. Takové děti při společných hrách uvidí, že i ony mají své slovo a mají příležitost v něčem vyniknout, být součástí skupiny a být uznávané.
- *Eстетický rozvoj, umění a kultura.* Dramatická výchova uvádí děti do kulturního světa tím, že dá možnost vyzkoušet si nejrůznější postavy, povahy, v rozmanitých prostředích, dobách atd. Tím, že je dítě při dramatické výchově samo aktérem, stává se i lepším divákem, který rozumí divadlu a chápe ho. Pokud bereme náměty např. z pohádek, seznamujeme tím děti s literaturou, uměním a zvyšujeme tím zájem o řeč a psané slovo.

„Konkretizace cílů, a proto i obsahu („učiva“) a prostředků pro určitou instituci, období (rok, měsíc) i konkrétní hodinu a její části jsou bezprostředně závislé na skupině (třídě žáků), na její konkrétní skladbě (včetně vybočujících jedinců, nejen na pomyslném průměru nebo obecné charakteristice věku či stupně apod.). Proto osnovy tohoto předmětu mohou být vždy jen rámcové a mají mít spíše charakter pojetí, koncepce předmětu než

⁶ **Machková, Eva.** *Úvod do studia dramatické výchovy.* Praha : IPOS, 1998, s. 53. ISBN 80-7068-103-9

předem stanoveného, obecně platného a pevně dodržovaného výčtu učebních témat. Konkrétní, ale přitom variabilní plán lze stanovit pro jednotlivou hodinu nebo blok hodin (projekt).“⁷

2.2. Principy dramatické výchovy

Podle Machkové (2004) se principy dramatické výchovy dělí na dvě skupiny. Do první patří principy, které se váží i k jiným pedagogickým směrům a oborům vzdělávání. Jsou to zkušenost, prožívání, hra a tvořivost. Druhou skupinu tvoří psychosomatická jednota, partnerství, vstup do role, zkoumání a experimentace a improvizace.

1. Skupinou principů dramatické výchovy podle Evy Mackové jsou:

- *Zkušenost* představuje souhrn toho, co si dítě vyzkoušelo, na co přišlo, s čím přišlo do styku a co si z toho odneslo. Bývá podnětem k další činnosti, rozvíjení vědomostí, dovedností aj. Zapamatování a učení při činnostech, které dítě samo provede, je snažší a dlouhodobější, než podávání informací verbálně.
- *„Prožitek patří k principům dramatické výchovy proto, že při vstupu do role ve fiktivní situaci prožitím, a tedy i poznáním světa druhých „zevnitř“ dochází k proměnám osobnosti hráče. Toto poznání ‚v botách druhého‘, osobní zkušeností, odlišuje dramatickou výchovu od tradiční výuky společenských věd a od rozumového, verbálního učení o umění, umělcích a uměleckých dílech.“⁸*
- *Hra* patří mezi přirozené činnosti každého člověka i mnohých dalších živočišných druhů (více na str. 12).
- Důležité faktory *tvořivosti*: senzitivita, flexibilita, originalita, redefinice, schopnost nalézat řešení, schopnost dokončení činností.

⁷ **Machková, Eva.** *Úvod do studia dramatické výchovy.* Praha : IPOS, 1998, s. 56. ISBN 80-7068-103-9

⁸ **Machková, Eva.** *Jak se učí dramatická výchova.* Praha : Akademie múzických umění v Praze, divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2004, s. 13. ISBN 80-7331-021-X.

2. Skupina principů DV podle Evy Machkové:

- *Psychosomatická jednota* je proces vedený od představ k činnostem.
- *Partnerství* je jedna ze složek (společně s empatií, spoluprací, tolerancí), které jsou obsažené v dramatické výchově. Učitelka tvoří všechny hry tak, aby byly pro všechny děti a přímo vybízely k partnerství (přijetí člověka takového jaký je, s jeho klady i zápory).
- *Vstup do role* je vklouznutí do těla hrané postavy a chování se podle fiktivní skutečnosti. Tím, že dítě vstoupí do role, vžije se do jiné situace, přemýšlí nad ní, chová se s myšlenkou „coby kdyby“ a stává se tolerantnějším, otevřenějším a komunikativnějším.
- *U zkoumání a experimentace* je důležité, aby děti hru opakovaly a hrály pokaždé jinak (tzn., že nebudeme dětem striktně diktovat pravidla hry). Právě různost provedení určitých rolí nutí děti k přemýšlení, co bylo špatné a co dobré. Pak je dobré vše probrat z různých hledisek a nechat děti, aby se sami vyjádřily.
- *Improvizace* je jednání bez příprav a bez předem připraveného textu.

Všechny zmíněné principy jsou podle mě důležité nejen v DV, ale i v mateřské škole. Také je kromě vstupu do role možné všechny principy v RVPPV nějakým způsobem vysledovat. Ale vstup do role, jakožto hra na „jako“ je pro děti tak přirozená, že i tento princip by si mateřská škola mohla vzít za svůj.

2.3. Místo a možnosti dramatické výchovy v RVPPV

Dramatická výchova v RVPPV není konkrétně zmíněna (na rozdíl od např. RVP pro základní školy). RVPPV je vytvořen tak, aby spolu s ním učitelky vytvářely vhodnou přípravu činností pro děti. Jsou v něm obsaženy úkoly, specifika práce a cíle předškolního vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací oblasti, podmínky předškolního vzdělání a další kapitoly důležité pro správný chod mateřské školy a třídy. Učitelky mají volnost výběru činností během dne, přesto by činnosti měly vycházet právě z RVPPV, který slouží jako stěžejní dokument mateřských škol.

Podle RVP jsou vhodné „*metody prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat*

*zkušenosti a ovládat další dovednosti. Ve vzdělávání je třeba využívat přirozeného toku dětských myšlenek a spontánních nápadů a poskytovat dítěti dostatek prostoru pro spontánní aktivity a jeho vlastní plány. Učební aktivity by proto měly probíhat především formou nezávazné dětské hry, kterou se dítě zabývá na základě svého zájmu a vlastní volby.*⁹

Vzhledem k tomu je až s podivem, že RVPPV s dramatickou výchovou nijak neoperuje. Přesto je z něj zřejmé, že dramatická výchova se může velmi vhodně prolínat celým průběhem dne.

2.4. Základní metody dramatické výchovy

Dramatická výchova má ve svém repertoáru mnoho metod, technik, her i cvičení. Metoda, která je pro ni však zásadní, je hra v roli.

Hra v roli je podle Valenty (1997, s. 52) základní metodický princip dramatické výchovy. Píše o ní, že jde o „*výchovnou a vzdělávací metodu, která vede k plnění osobnostně rozvojových i věcně vzdělávacích cílů prostřednictvím navození a přípravy, rozehrání a reflexe fiktivní situace s výchovně hodnotným obsahem. Tato situace se uskutečňuje prostřednictvím hry hráčů (aktérů, herců), zastupujících svým chováním a jednáním více či méně fiktivní objekty (zejména osoby, ale i jiné bytosti, jevy ap.), včetně možnosti hrát v různé míře autenticity sebe samého.*“¹⁰

Rozlišuje 3 typy hry v roli podle míry proměny hráče na simulaci, alteraci a charakterizaci. Simulace znamená, že hráč hraje sám sebe, chová se tak, jak si myslí, že by se v takové situaci sám zachoval. Alterací je myšlena hra v roli, kdy jsou dané základní údaje o postavě, která se bude hrát (např. pohlaví, věk, zaměstnání), ale není určen charakter. Ten opět závisí na herci a jeho vcítění se do postavy. Třetím typem je charakterizace, při které se hráč zcela přizpůsobuje hrané postavě.

⁹ Smolíková, Kateřina a kol. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, s. 8-9. ISBN: 80-87000-00-5.

¹⁰ Valenta, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha : Agentura Strom, 1997, s. 52. ISBN 80-901954-1-5.

Podle Machkové (2007, s. 99) je základní metodou dramatické výchovy **improvizace**. Improvizace je hra bez scénáře, která je tvořena přímo při realizaci. Ve své knize Machková uvádí tři roviny improvizace – improvizace v pravém „užším“ slova smyslu, hra sparta a vypilovaná improvizace.

1. *Improvizace v pravém slova smyslu* je dramatická činnost, která probíhá zcela bez přípravy, zcela bez domluvy, je okamžitou reakcí hráče na fiktivní situaci.
2. *Hra sparta* je hra bez textu, ale na základě předchozí domluvy nebo přípravy. Míní se tím nepřipravená a nenadálá vsuvka do veřejného vystoupení, většinou nežádoucí.
3. *Vypilovaná improvizace* je výsledek delšího procesu práce na zvoleném tématu, předem připravená, promyšlená a většinou i hráči prodiskutovaná a dotvářená dalšími domluvami. Hra bez psaného textu.

Pro nezkušené hráče či pro děti je improvizace náročná tím, že předem neznají text a děj a na místě ho musí vymýšlet tak, aby jejich projev byl co nejvíce přirozený a plynulý. Proto Machková doporučuje začít s nejjednodušší improvizací, tj. pantomimy běžných činností a s využitím rytmického pohybu.

Bláhová (1996, s. 49) k základní metodě improvizace doplňuje ještě další základní metodu a tou je **interpretace**. Interpretaci popisuje jako zpracování a následné předvedení díla divákovi nebo posluchači.

Celý systém DV vychází z napodobivé dětské hry. Pro malé děti je vstup do fiktivního světa a přirozené jednání v něm i v kůži nejroztodivnějších postav naprostou samozřejmostí. Dětská hra „jakoby“ je tedy také hrou v roli a improvizací a to je další důvod, proč se dramatickou výchovou v mateřské škole zabývat.

3. HRA

Hra je jednou z nejpřirozenějších aktivit každého dítěte. Individuálně se projevuje u každého jinak. Jinou intenzitou, vnímáním, prožíváním, způsobem, jinými možnostmi. Každopádně ho ale provází celým životem. Nejtypičtější je pro hru právě období dětství.

Pro dítě předškolního věku je hlavní činností. Proto by měla být právě hra a činnosti s ní spjaté nedílnou součástí každého dne v mateřské škole. Existuje množství definic a třídění her. Vybrala jsem některé, které mne zaujaly.

Podle Špaňhelové (2008, s. 75) je hra pro dítě stejně důležitou a přirozenou činností, jako pro dospělého práce. Hra má být spontánní, plná radosti, kamarádství, vynalézavosti, podnikavosti.

Machková v jedné ze svých knih uvádí, že „u dítěte předškolního věku je hlavní a zcela převažující náplň času v bdělém stavu, u školáka je velmi důležitá pro všechny jedince, ale s věkem ustupuje záměrnému a vědomému učení. Od puberty se hra stává věcí volby a diferencuje se zájmem jak o hrové aktivity vůbec, tak o různé typy her. Hrou rozumíme velmi pestrou škálu činností, od třepání chrastítkem, houpání, stavebnic, lidových her s pravidly až po světová mistrovství a olympiády, ale i mariáše, hrací automaty a rulety“.¹¹

Třídění her podle Václava Příhody (1977, s. 145-150):

1. Hry nepodmíněné

Experimentační (tahání, kousání, házení), lokomoční (skok, běh, plavání), lovecké (honění, vyskakování na ostatní), agresivní i obranné (škádlení, unikání, schovávání), sexuální (upejpání, dvoření, náklonost), sběratelské – sbírání známek, sbírání stejných věcí.

2. Senzomotorické

- Dotykové a haptivní (uchopování a ohmatávání předmětů, chumlání a trhání, lechtání a olizování), motorické (házení a vrhání, lezení na stromy a žebříky, chůze pozpátku, po špičkách, manipulace s předměty, hry atletické, rytmicko-taneční hry), sluchové (bubnování, zvonění, troubení, povykování, výskání, pokřikování, řev, pískání, hry hudebně rytmické).
- Zrakové (dělání ohníčků, zrcadlení a hra s paprskem, hra s krásnohledem, prohlížení obrázků a hra s barevnými předměty).

¹¹ Machková, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha : Akademie múzických umění v Praze, divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2004, s. 13. ISBN 80-7331-021-X.

3. Hry intelektuální

Funkční (houpání na koníkovi, přelévání vody, brouzdání, přikrývání a odkrývání nádobí pokličkou, přesypávání písku, hrabání tunelů, děláni rybníčků), námětové (na učitele, doktora), napodobivé (mytí nádobí, utírání prachu, kouření, holení, nasazování brýlí), fantastické (ošetřování loutky, užití prutu jako ručnice, hovor s vymyšlenou osobou), konstruktivní (stavění, vystřihování, klížení předmětů, řezání, zatloukání hřebíků, děláni vozíku, děláni mýdlových bublin), hlavolamné a skládací (otvírání kouzelných skříněk, vymotávání kroužku z drátěné hračky, skládání obrazců z rozhozených kostek nebo destiček), kombinační (šach, dáma; řešení kryptogramů, rébusů, šarád, křížovek).

4. Hry kolektivní

Soutěživé (míčové, akrobatické, lehkootletické, střilecí do terče), pospolité (turnaje a manévry, hry na spolek nebo na klub, hry na školu, reje a taneční kola, táboření, hry dramatické), rodinné (hra na tatínka a na maminku, hra na domov, mateřské hry s panenkou), stolní (loto, domino a jiné zábavy, latinská petteia, karetní a hazardní hry, ping-pong).

Obecně lze říct, že hra by měla být činností dobrovolnou, přirozenou a svobodnou. Pokud je na hru čas, má každé dítě právo si zvolit takovou hru, jakou chce, a také ji ukončit, kdy bude chtít. Při tom je důležitý prožitek - radost, ne výsledek. Učitel má možnost pozorovat dítě při hře a srovnat tak chování při hře a ve skutečnosti. Proto je velice důležité v mateřské škole u dětí hru podporovat, nabízet, nechat pro ní dostatečný prostor a čas a zařazovat hru do všedních činností, aby se výchova stala pro děti zábavnou činností naplněnou spoustou zábavných a zároveň poučných her.

3.1. Hra a její místo v mateřské škole a v dramatické výchově

V mateřské škole je důležitá rovnováha spontánních a řízených činností – rozlišování hry, kterou dělají děti sami, od hry, kterou dělá pro děti a s dětmi učitelka.

„Prostor pro spontánní a řízené činnosti je možné využít jednak ve třídě, ale také na dětském hřišti a v přírodě. Jestliže je volná spontánní hra bohatě rozvinutá a tvořivá, je na místě nechat děti dohrát si a ostatní organizované činnosti posunout (činnosti, jídlo), vynechat plánované řízené hry nebo jiné pedagogické záměry opustit ve prospěch prodloužení kvalitní dětské hry.“¹²

Podle Horké a Syslové můžeme učební i pracovní činnosti „zařadit do kategorie činností řízených. Pro řízené činnosti, které jsou v RVP PV označovány také jako ‚učební aktivity‘, je doporučeno, aby probíhaly především formou nezávazné dětské hry, kterou se dítě zabývá na základě svého zájmu a vlastní volby. Hra je tedy v předškolním vzdělávání využívána jako metoda, ale i forma vzdělání.“¹³

Budínská uvádí, že „pokud budeme chtít děti něco naučit, budeme si s nimi hrát. A to tak, že při hře vůbec nepoznají, že o nějaké učení jde. Budeme-li si sami umět hrát, stane se nám naše práce s dětmi radostí a potěšením a pochopíme, že dramatická výchova není ničím navíc, nějakým dalším úkolem v už tak dost náročné činnosti, ale našim báječným pomocníkem.“¹⁴

Podle Budínské (1992, s.2) obsahuje správně chápaná a uplatňovaná dramatická výchova mnohé z požadavků výchovné práce v mateřské škole, i když hlavním prostředkem zůstává dětská hra. „V dramatických hrách a cvičeních můžeme procvičovat a „probrat“ velkou část výchovných úkolů, které v mateřské škole sledujeme. Navíc jednotlivé hry a cvičení v sobě spojují vždy více výchovných prvků najednou, takže se zde prolíná pohybová výchova s výchovou jazykovou, citová s mravní, objevují se zde prvky hudební i výtvarné výchovy, rozvíjejí se obrazotvornost a fantazie, ale i koncentrace

¹² **Koťátková, Soňa.** Hry v mateřské škole v teorii a praxi. Praha: Grada, 2005, s. 46. ISBN 80-247-0852-3.

¹³ **Hana Horká, Zora Syslová.** Studie k předškolní pedagogice. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 58. ISBN 978-80-210-5467-7.

¹⁴ **Budínská, Hana.** Ať už si mohou naše děti ve své škole hrát. Praha: IPOS-ARTAMA ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramaturgii, 1992, s.2. ISBN 80-7068-0407.

pozornosti, paměť, vnímání a poznávání, pracovní výchova, literární výchova a někdy ji dokonce lze využít i pro rozvíjení základních matematických představ.“¹⁵

Budínská také píše, že dramatická výchova by měla prolínat celým dnem. Je výhodou, že při ní můžeme často zapojit všechny děti a pracovat tak s celým kolektivem najednou. Pomáhá nám děti udržet soustředěné, zaujmout, vyhnat únavu a nechť pracovat.

4. OSOBNOST UČITELKY MATEŘSKÉ ŠKOLY A UČITELKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Podle mého názoru by každá učitelka měla mít pozitivní vztah a profesionální spravedlivý přístup ke všem dětem. Pro učitelky těch nejmenších (tzn. v MŠ) a učitelky tvořivého dramatu to pak myslím platí dvojnásob. Dalším požadavkem na učitelky v mateřské škole a dramatické výchovy je také tvořivost, výborné komunikační schopnosti a empatie. Měly by umět děti motivovat, pohotově reagovat v nečekaných situacích, vědět, jak u dětí pozitivně rozvíjet fantazii, představivost a hravost.

Podle Opravilové a Gebhartové (2011, s.) učitelka mateřské školy zaujímá v životě dítěte jednu z důležitých rolí. Není sice osobou příbuznou, ale ani osobou cizí. Je důležité, aby naplnila sociální a emocionální potřeby všech dětí. Měla by postavit každý den podle určitého řádu, pravidel, která jsou všem jasná a hned na začátku vysvětlená, a která se budou každý den dodržovat. Musí navázat vztah s každým dítětem a pomoci mu získat své místo ve skupině. Vyhnout se přílišnému napomínání, srovnávání s ostatními, ale i nadměrnému chválení a vyzdvihování dětí. Důležitým cílem každé učitelky je vytvořit v mateřské škole takové prostředí, aby každé dítě mělo možnost se uplatnit. Musí učit individuálně a konkrétně v naplňování každodenních potřeb, a to v důsledku poznání

¹⁵ **Budínská, Hana.** Ať už si mohou naše děti ve své škole hrát. Praha: IPOS-ARTAMA ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramaturgii, 1992, s.2. ISBN 80-7068-0407.

každého dítěte. Učí dítě samostatnosti, pomáhá při odloučení od rodičů a pomáhá mu získat pocit sebevědomí a úspěšnosti.

Budínská (1992, s. 2) píše, že nestačí jen děti v mateřské škole naučit nové poznatky a vědomosti, ale učitelka musí rozvíjet jejich cit a citlivost, charakter a tvořivý a aktivní přístup ke světu. Při tom všem je dramatická výchova dobrým pomocníkem.

Podle Machkové je základní metodou dramatické výchovy improvizace, „učitel však k vedení skupiny přistupuje plánovitě, promyšleně, i když jeho plán obsahuje různé varianty. Nepodává látku k pamětnímu osvojení, ani obecně platné pravdy a správná fakta, ale promyšleně sestavené série podnětů trvale stimuluje činnost. Podněty neobsahují informaci jak akci provést, pouze co je jejím předmětem a námětem.“¹⁶

Následující text, čerpaný z teoretické literatury k dramatické výchově, je pro mateřskou školu rovněž platný. Úkoly v dramatické výchově jsou vedené tak, že nedojde k manipulaci myšlení dětí (např. úklid = únava), ale děti si samy vytvoří představu a názor. Učitelka vždy musí sama uvážit, kdy činnosti podněcovat vlastními úvahami, komentáři, náměty, a kdy dětem ponechat svobodu.

Důležité je navození atmosféry při dramatické výchově, protože tím se dlouhodobě ovlivňuje klima ve třídě.

Při dramatické výchově by děti nikdy neměly mít pocit, že když se projeví, ztrapní se nebo zesměšní před ostatními. „Učitelka se nejen neposmívá a neokřikuje hráče, nekritizuje je a nenapomíná, ale také nepřipustí, aby na sebe takto navzájem reagovaly členové skupiny. Na nedostatky a chyby je nutné reagovat ne výtkou a opravováním, ale novým úkolem, podnětem k dalšímu, zajímavějšímu nebo sdělnějšímu řešení. Vedoucí usměrňuje hráče také výběrem z jejich nápadů, na kterém se může podílet celá skupina.“¹⁷

Měla jsem v plánu psát o osobnostech učitelů odděleně, ale studiem pramenů jsem si ujasnila, že to, co se dá říct o ideální osobnosti učitelky v mateřské škole je shodné

¹⁶ Machková, Eva. *Metodika dramatické výchovy*. Praha: ARTAMA, 1999, s. 30. ISBN 80-7068-105-5.

¹⁷ Machková, Eva. *Metodika dramatické výchovy*. Praha: ARTAMA, 1999, s. 32. ISBN 80-7068-105-5.

s ideální osobností učitelky dramatické výchovy. A tak jsem je nakonec popisovala najednou. Jediný zásadnější rozdíl vidím v tom, že učitelka mateřské školy musí mít podrobnější znalosti o dětech předškolního věku a komplexní přehled, co vše je má naučit (a to klidně formou dramatické výchovy) a učitel DV má mít podrobnější přehled z divadelní teorie, být vybavenější dovednostmi, které se k divadlu váží (herectví, režie...).

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část mé bakalářské práce vychází z práce s DV s předškolními dětmi, tj. s dětmi od pěti do šesti let, které navštěvují třídu umístěnou v ZŠ. Tato třída má ztěžejší provozní podmínky, protože sídlí v nejvyšším patře budovy (podkroví) a na oběd děti dochází do školní jídelny do přízemí, kde musí být přesně každý den na čas. Z toho důvodu děti několikrát denně zdolávají množství schodů a učitelky musí čelit nepříjemnému nátlaku ze stran některých zaměstnanců základní školy. Přesto je tato třída rodiči velmi oblíbená, díky velice profesionálnímu přístupu, originálním aktivitám ze stran učitelek a velké spokojenosti dětí.

Praxi s DV v MŠ jsem si naplánovala do průběhu jednoho týdne, odučila a zreflektovala. Motivem pro mě bylo zaujetí pro DV jakožto vhodnou metodu zprostředkování výchovně vzdělávacích obsahů RVPPV a rozvíjení dovedností dětí.

5. MATEŘSKÁ ŠKOLA STARÝ PLZENEC

V mateřské škole je celkem 5 tříd. Čtyři z nich jsou umístěné v budově mateřské školy, pátá je v ZŠ jako odloučené pracoviště. Děti jsou do tříd rozdělené podle věku.

Školní vzdělávací program je vypracován na základě *Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání*. Je založen na přirozeném a stále se opakujícím rytmickém střídání ročních období a s tím souvisejících tradic a zvyků. V souladu se školním programem se pro jednotlivé třídy připravují třídní vzdělávací programy, které odpovídají věku, možnostem, zájmům a potřebám dětí konkrétní třídy.

V mateřské škole je zprostředkováváno množství aktivit. Například návštěva divadla v Plzni, hudební výchovné koncerty pořádané ZUŠ, karneval, návštěva knihovny, zpívání u vánočního stromu, vánoční besídka, vánoční nadílka, divadelní představení v mateřské škole, návštěva první třídy ZŠ, pexesiáda, vítání jara – Moréna, návštěvy solné jeskyně, plavání, anglický jazyk...

6. CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části mé bakalářské práce bylo vyzkoušet si, pro mě nový, princip práce s dětmi v MŠ, pro který jsem se během studií nadchla. Rozhodla jsem se zařadit po dobu jednoho týdne alespoň jednu dramatickou činnost do programu každého dne. Zajímalo mě, zda jsem schopná sama vést průběh lekcí a jak na ně budou děti reagovat.

7. PRŮBĚH TÝDNE

7.1. Pondělí

Název lekce: Slavení

Délka: 60 minut

Cíle pro děti:

Děti se budou učit pomocí hry

Děti se seznámí se s různými tradicemi

Děti si vyzkouší dramatické činnosti

Cíle pro mě:

Seznámím se s dětmi

Pomocí seznamovací hry si zapamatuji jména

Navážu s dětmi pozitivní vztahy

Pomůcky:

Míček Fliček, papíry, pastelky, stavebnice, masky

Průběh dne:

Seznámení

Technika: kruh důvěry, vyprávění

Cíl: seznámím se s dětmi, uvedu týden, děti se zklidní po svačině a hygieně, představí se mi jmény

Průběh: Na začátku se dětem představuji, vysvětluji, proč jsem přijela a nastiňuji, co nás v týdnu čeká. V kruhu důvěry se mi všechny děti představují tak, že si posílají míčka Flíčka se slovy např. „ahoj Pěťo“, Pěťa míček chytá a posílá dál s pozdravem dalšímu kamarádovi.

Reflexe: Protože jsem neznala žádné z dětí jménem, snažila jsem se dávat pozor při posílání Flíčka, ale probíhalo to tak rychle, že jsem si jména skoro vůbec nepamatovala. Děti ale naštěstí tak dobře spolupracovaly, že nebyl problém se s nimi domluvit beze jmen. Posílání Flíčka a zdravení děti znají, nebyla to pro ně nová hra, takže proběhlo vše hladce.

Zahřívací hra – „Jak se zvířátka připravují na karneval“

Technika: dramaticky motivované pohybové cvičení

Cíl: děti se protáhnou po předešlé hře

Průběh: Po vzájemném zdravení se s dětmi protahujeme, rozdáváme kulaté destičky a cvičíme jako zvířátka. Napodobujeme postoje, poskoky, činnosti, zvuky.

Reflexe: Do pohybové činnosti se zapojily všechny děti bez problému. Děti se protáhly a zároveň pobavily.

Komunikativní kroužek

Technika: diskuze, kruh důvěry

Cíl: rozvinu u dětí znalosti o tradicích, děti se budou samostatně vyjadřovat, naslouchat druhému

Průběh: Protože předem vím, že právě v pondělí má Matyáš svátek a v úterý se koná ve školce dlouho očekávaný karneval, mám pro děti připravené téma oslavy.

V kruhu důvěry si s dětmi povídáme o tom, co jsou oslavy, proč lidé slaví, co slaví a jak. Děti se zapojují a seznamují se navzájem s různými zvyky z ostatních rodin.

Dále děti dostávají úkol zamyslet se a nakreslit jednu věc, činnost nebo osobu, bez které si nedovedou oslavu představit. Poté s dětmi srovnáváme, co se opakovalo nejčastěji a proč.

Reflexe: V komunikativním kroužku jsme si společně vyprávěly o oslavách, děti aktivně spolupracovaly a srovnávaly různé zvyky. Společně jsem se shodli na tom, že v každé rodině se slaví jiné příležitosti, oslavy probíhají různě. To, že se slaví jinak, neznamená, že je to špatně. Kreslení obrázků děti zvládly, jen to některým trvalo déle, než jsem čekala. Přestože jsem upozorňovala na to, že mají použít jen jednu pastelku (právě kvůli nedostatku času), tak děti pracně vybarvovaly obrázky a kreslení trvalo dlouho. Nakonec jsme se ale všichni sešli na koberci a společně si řekli, co je na obrázcích a proč.

Živé obrazy (nehybě představit ve skupině skutečné nebo fiktivní postavy při určité činnosti)

Technika: hra v roli

Cíl: děti se naučí novou techniku živých obrazů, vyřeší úkol, budou spolupracovat a komunikovat ve skupině

Průběh: Všem vysvětluji, co jsou to živé obrazy a co bude dít. Děti mají za úkol se beze slov rozdělit na 3 skupiny. Každou skupinu odvádím na jiné místo, aby se vzájemně nerušily. Témata živých obrazů jsou: narozeninový dort, dárek, slavení. Děti mají dostatek času na přípravu, mají k dispozici masky, stavebnice, kuchyňku.

Po uplynutí doby na přípravu se skupiny postupně navzájem pozorují a hádají, co je právě předváděné.

Reflexe: Živé obrazy děti neznaly, ale hned je pochopily. Problém byl v rozdělení se na 3 skupiny beze slov, tento úkol bych příště nevolila, byl na děti dost těžký. Skupiny jsem tedy rozdělila sama a zadala témata. Dvě skupiny (tvořené z větší části děvčaty) splnily úkol bez problémů, samy si vymyslely vzhled obrazu i pomůcky. Třetí skupina (chlapci a jedna dívka) měla s tvořením problém, nejdřív všichni ve skupině zapoměli téma a potom si začali stavět ze stavebnice. Proto jsem se snažila co nejvíc pomoci. Nakonec se všem živé obrazy povedly a ostatní uhodly, co na nich kdo dělá a co znamenají.

Oslava

Technika: kroužek důvěry, zpívání, tanec

Cíl: společně oslavíme svátek

Průběh: Po splnění úkolů je čas na tu nejoblíbenější činnost – doopravdovou oslavu. Děti si sednou do kroužku, Matyáš sedí uprostřed na plyšové berušce, která představuje trůn. Vybere si písničku, kterou by chtěl zazpívat a děti mu zpívají a tleskají. Potom děti přeji vše nejlepší a Matyášek rozdává bonbony, které dětem přinesl.

Na závěr si všichni zatančíme a zazpíváme všem známou písničku „Pásla ovečky“.

Reflexe: Oslava proběhla příjemně, děti se zapojily do zpěvu i tance a atmosféra byla skvělá.

Reflexe prvního dne:

Do třídy jsem v pondělí přijela už brzy ráno a od začátku jsem se snažila nenásilně zapojit do volných her s dětmi, abych se s dětmi trochu poznala postupně a ne najednou až v komunikativním kroužku. Už od prvního okamžiku jsem věděla, že třídu navštěvují moc šikovné a hodné děti, a tak jsem se na práci s nimi těšila a počáteční nervozita ze mě spadla.

První den proběhl nad moje očekávání dobře. Děti se velice snažily, spolupracovaly, komunikovaly. Všechny žily karnevalem, který se konal následující den. Proto jsem si nechala hlavní blok na dobu po karnevalu, aby se děti mohly plně soustředit.

7.2. Úterý

Název lekce: Divadlo

Doba trvání: 20 minut

Cíle pro děti:

Děti se vžijí se do postavy své karnevalové masky

Děti si vyzkouší techniku narativní pantomimy

Cíle pro mě:

Vyzkouším si s dětmi novou techniku

Průběh lekce:

Jako v pohádce

Technika: narativní pantomima

Cíl: děti budou hrát pantomimu podle mého vyprávění, vložím do pantomimy pohybovou hru

Průběh: Zařazuji hru na úplný začátek společných činností. Vymyslela jsem příběh o pohádkových postavách, které žily ve vesnici Hrátkov. Bytosti byly samy, chodily po vesnici smutně a hledaly někoho, s kým by si mohly hrát. Jednoho dne k nim do vesnice přišla sudička, která jim na viditelném místě nechala dopis. Když se to postavy dozvěděly, šly společně dopis hledat. V dopise stálo, že se bude konat karneval. Na karneval byly všechny bytosti zvané a čekal je program plný her a zábavy. Na den D se poctivě připravovaly, strojily a těšily. Když nastal karneval, utíkaly na vyzdobené náměstí (místo ve třídě, kde se bude hrát „Autíčko, vstávej!“), kde na ně čekala sudička (já s šátkem na hlavě) s úkolem (hra). Všechny bytosti začaly hru hrát... Když se vystřídaly, zjistily, že jsou šťastné, když mají kolem sebe kamarády. Proto chodily a koho potkaly, toho pohládily. Od té doby už nechodily smutně po vesnici, ale byly rády, že mají s kým si hrát.

Reflexe: Učitelky měly pro děti předem připravené činnosti, které chtěly s dětmi stihnout tak, aby zbyl čas i na volnou hru dětí. Využila jsem proto učitelkami navrhlou hru „Autíčko, vstávej!“ a snažila se s dětmi o dramatizaci mnou vyprávěného příběhu, ve kterém bude začleněná tato hra. Jednoduchý scénář jsem měla vymyšlený předem. Dramatizace příběhu je, myslím, bavila, protože jsem jí vložila na začátek karnevalu, kdy děti nebyly ještě unavené, a nebyla příliš dlouhá. Děti se nenučily, byly zapojeny všechny najednou a během dramatizace si zahrály hru, kterou mají rády.

Reflexe dne:

Úterý byl karnevalový den. Den, na který se děti dlouho připravovaly a těšily. Všechny přišly do školky v maskách. Celý den byl plný her a dobré zábavy. Učitelky měly předem připravené činnosti, proto jsem se programu podřídila a využila jedné hry, kterou jsem obohatila dramatickou činností. Tento den jsem neměla možnost vyzkoušet si s dětmi víc dramatických činností, protože program měly nabitý. Čekala ještě židličková, tanec v maskách, přehlídka masek, různé úkoly a nakonec rozdávání dáreků od MŠ. A protože na oběd musí třída přijít do školní jídelny přesně na čas, nezbyl čas na další mojí práci.

7.3. Středa

Název lekce: Žabák a hádě (1. část)

Středeční a čtvrteční činnosti vycházely z příběhu *Žabák a hádě* (Mallika Chopra, Sto slibů mému dítěti, viz příloha č. 2)

Doba trvání: 60 minut

Cíle pro děti:

Děti si rozvíjí vědomosti o přátelství, mezilidských vztazích a rozdílech mezi lidmi

Děti zažijí příjemné prožitky z dramatických činností

Děti budou spolupracovat

Děti si vyzkouší hru v roli

Cíle pro mě:

Vystoupím s pomocí maňáska – žabáka

Vyzkouším si improvizaci

Udržím pozornost všech dětí po dobu trvání lekce

Pomůcky:

Maňásek žabák Kvak, balící papír, fixy, deka, šátek, pastelky, papíry

Průběh dne:

Seznámení s lekcí

Technika: kroužek důvěry, hra s loutkou (žabákovo vyprávění – maňásek, práce s hlasem)

Cíl: upoutám pozornost dětí, uvedu příběh

Průběh: S dětmi sedíme na koberci do kruhu důvěry. Na ruce mám maňáska, který se dětem představuje jako žabák Kvak a vypráví, proč přišel, jak dlouho tu s dětmi bude a co společně zažijí. Začne vyprávět svůj příběh o kamarádovi háděti, který jsem čerpala z povídky od Malliky Chopra.

Reflexe: Hned, jak děti vyděly maňáska, běžely na koberec a čekaly, co se bude dít. Bylo poznat, že je to pro ně něco nového. Když jsem mluvila za žabáka, koukala jsem se na něj,

čímž jsem upoutala pozornost dětí právě na žabu. Po chvíli jsem poznala, že děti tomu věří a reagují úplně jinak, než kdybych jim příběh vyprávěla sama bez maňáska na ruce. Smály se, poslouchaly, i děti, které se v předešlých dnech snažily narušit pozornost ostatních, se vžily do příběhu žaby.

Kreslení mapy místa, kde se příběh odehrává

Technika: kroužek důvěry, kreslení mapy na papír, spoluprávě s maňáskem Kvakem

Cíl: podpořím dětskou fantazii, představivost, uvedu děti hlouběji do příběhu

Průběh: Děti vybírají jednu dívku a jednoho chlapce, kteří budou kreslit na velký balící papír na tabuli. Všichni ostatní vymýšlíme, co na mapě ještě může být a kde. Při hádání nám pomáhá žabák Kvak, kterého se děti ptají, když už neví, co nakreslit.

Reflexe: Kreslení mapy proběhlo výborně. Děti nakreslily krásnou mapu, shodly se a společně vymýšlely další věci. Došly tak daleko, že do rohu na obrázek nakreslily požární budovu i s hydrantem a vysvětlovaly žabákovi, k čemu se taková budova hodí.

Skákání a lezení

Technika: pohybové aktivity

Cíl: děti si vyzkouší pohyby žabáka a háděte

Průběh: Žabák dětem vypráví, jak se s hádětem učili skákat a plazit a nabídne dětem, že by je to také naučil. Využije přitom barevného kostkovaného koberce, jako kamenů apod.

Reflexe: Při napodobování skákání a plazení se zapojily všechny děti, smály se a myslím, že je napodobování bavilo.

Kdo je schovaný?

Technika: procházení, schovávání, hádání

Cíl: děti předvedou žabákovi novou hru

Průběh: Protože žabák Kvak učil děti různě skákat a plazit se, chtěl by, aby ho děti naučily nějaké dětské hry. Sedá si proto před tabuli a pozoruje, jak si děti hrají.

S dětmi hrajeme hru „Kdo je schovaný?“. Všichni se prochází volně po třídě a prohlíží si výzdobu, okna, podlahu... Když řeknu „a teď usneme“, tak si děti lehnou na zem a schovají hlavu, aby neviděly. Vyberu si jednoho, celého přikryju dekou a řeknu „vstáváme“. Ostatní hádají, kdo je schovaný pod dekou. Aby se vystřídaly všechny děti,

využiji více dek najednou. Když hádání trvá dlouho, může nám schovaný ukázat z pod deky ruku, nohu nebo říct „hádej, kdo jsem“ a děti hádají podle ruky, nohy nebo hlasu.

Reflexe: Hra na schovávání pod dekou byla velmi oblíbená, několikrát se mě děti zeptaly „ale vystřídají se všechny děti, že jo?“ a při procházení na mě křičely ze všech stran „já ještě nebyl!“. Dávala jsem pozor, aby se postupně schovaly všichni.

Poznáš mě?

Technika: děti stojí v kroužku, hádání

Cíl: děti si zahrají hru na podporu fantazie, soustředění, smyslového vnímání – hmat, sluch

Průběh: Další hra, kterou ukazujeme žabákovi. Všichni stojí v kroužku, drží se za ruce. Vyberu jedno dítě, zavážu mu oči šátkem. Zatočím dokola, aby si nepamatoval postavení kamarádů. Pomalu ho dovedu k nějakému z dětí, kterého se pohmatem snaží poznat.

Reflexe: Druhá hra nebyla tak povedená jako ta předchozí. Rozdíl byl v tom, že u první hry hádaly všechny děti najednou, takže hra probíhala svižně, ale při druhé hře hádalo jen jedno dítě (se zavázanýma očima), a proto hra vážla. Bylo vidět, že to děti moc nebaví, proto jsme plynule přešly do kroužku důvěry, kde už na děti čekal žabák Kvak.

Žabákův příběh

Technika: kroužek důvěry s pomocí maňáska Kvaka

Cíl: udržím pozornost na příběh žabáka, děti si odpočinou po hrách

Průběh: Zahráli jsme si dvě hry a je čas si zase sednout s žabákem a poslouchat, jak jeho příběh pokračoval. Žabák improvizuje a přidává si k příběhu další příhody, které s hádětem prožil. Poté dává úkol dětem, aby nakreslily obrázek, na kterém bude příběh, který vypráví.

Reflexe: Jindy bych po dvou hrách děti zklidňovala v komunikativním kroužku daleko déle, ale protože jsem měla v ruce Kvaka, děti se zklidnily samy a pozorně poslouchaly, co jim říká.

Kreslení obrázku

Technika: kreslení pastelkami

Cíl: děti nakreslí a popíší obrázek

Průběh: Děti kreslí obrázky, kde zachycují to, o čem žabák vyprávěl. Řeku, kameny, křoví, žabáka, hádě, ... a přidávají si na obrázek cokoliv, co je napadne.

Reflexe: Nakonec Kvakovi nakreslily obrázky, snažily se, aby se mu obrázek líbil. Na obrázcích zachytily hry žabáka s hádětem, okolí řeky, kde bydleli, jejich domovy, ostrov s palmou apod. Zaujalo mě, jak jsou děti šikovné a na jak vysoké úrovni je jejich kresba. Když mi nosily obrázky a popisovaly, co na nich je, rozhodla jsem se, že některé musím vybrat a foto vložit jako přílohu do mé práce.

Reflexe dne:

Karneval je za námi, proto jsem mohla s dětmi začít dvoudenní lekci „Žabák a hádě“. Zpočátku jsem měla strach, protože s maňáskem jsem nikdy nevystupovala. Byla jsem ráda, že práce s maňáskem dopadla lépe, než bych čekala. Je pravda, že děti reagovaly daleko líp a také, že mi žabák ulehčil přecházení z jedné činnosti do druhé. Činnosti na sebe plynule navazovaly a děti i mě bavily. Na konci lekce se mě děti ptaly, jestli se mnou přijde žabák i další den.

7.4. Čtvrtek

Název lekce: Žabák a hádě (2. část)

Doba trvání: 60 minut

Cíle pro děti:

Děti zažijí příběh z pohledu žabáka

Děti budou hrami rozvíjet vědomosti o přátelství, mezilidských vztazích a rozdílech mezi lidmi

Děti zažijí příjemné prožitky z dramatických činností

Děti budou spolupracovat

Děti si vyzkouší hru v roli

Cíle pro mě:

Udržím činnostmi pozornost všech dětí po dobu trvání lekce

Pomůcky: maňásek žabáka, papíry, pastelky

Průběh dne:

Navázání na práci předchozího dne:

Technika: kroužek důvěry, hra s loutkou

Cíl: stručně připomenou žabákův příběh, navodím atmosféru, děti pomůžou žabákovi vymyslet řešení problému

Průběh: Sedíme v kroužku důvěry, děti vypráví žabákův příběh až do chvíle, kdy jsme skončili předchozí den. Žabák příběh dovypravuje a navazuje diskuzi s dětmi, snaží se společně vymyslet řešení problému.

Reflexe: Děti věděly, že je zase čekal maňásek žabák, takže spěchaly na koberec do kroužku důvěry. Všechny si pamatovaly žabákův příběh, společně jsme ho zopakovaly. Druhou polovinu vyprávěl dětem žabák „sám“. Všichni opět pozorně poslouchaly. Protože přátelství Kvaka a hádčete nedopadlo dobře, poprosil je, jestli by mu poradily, co má dělat. Děti vymýšlely rady.

Kreslení obrázku

Technika: skupinová práce, hra v roli, kresba pastelkami

Cíl: děti budou spolupracovat, dohodnou se ve skupině, společně najdou řešení problému

Průběh: Děti se rozdělí do skupin do čtyřech. Společně vymýšlí, co nebo koho by si přáli, kdyby se ocitly „v kůži“ žabáka. Výsledek potom umí skupina popsat a vysvětlit. Obrázek je kreslený pro žabáka, může mu sloužit jako inspirace nebo jako památka na děti.

Reflexe: Společně jsme vymyslely, že by bylo dobré rozdělit se do skupin a společně přemýšlet na tím, co by si děti přály u řeky mít nebo dělat, kdyby se ocitly v kůži žabáka. Kreslení je celkem bavilo, spolupracovaly spolu, domlouvaly se na tom, co a kam nakreslí. Když mi přinesly hotové obrázky, uměly je popsat. Skupiny vymyslely hezké rady. Zaujala mě jedna skupina děvčat, která nakreslila duchy, strašidla, muže bez kůže a muže bez kůže a hlavy, vylézající z jeskyně. Když jsem se ptala, proč nakreslily zrovna takový obrázek, odpověděly mi, že jen tak. Obrázky jsou přiložené v příloze.

Předvádění rady

Technika: dramatizace scénky

Cíl: děti jednoduše dramaticky předvedou ostatním skupinám, jakou radu vymyslely

Průběh: Děti z každé skupiny předvádí před ostatními /i před Kvakem/, jaké řešení by žabákovi doporučily. Ostatní dávají pozor.

Reflexe: Činnost děti bavila. Kvůli nedostatku času jsem jsem se každé skupině snažila poradit podle jejich obrázku, co by bylo hezké předvádět. Předvádění probíhalo celkem rychle.

Hra s žábou

Technika: společná hra na koberci v sedě za sebou, kreslení prstem na záda

Cíl: děti si zahrají společnou hru se žabákem

Průběh: Děti sedí za sebou, kreslí si na záda symbol, který vymyslí žabák a nakreslí ho prvnímu dítěti na záda sám. Symbol si pak děti postupně kreslí na záda a poslední ho nakreslí na papír na tabuli. Nejde o soutěž, ale o společný prožitek ze hry. Na konci vedu děti tak, aby byly zvědavé na obrázek, který nám vyjde a braly ho jako zábavu, ne zklamání z neúspěchu.

Reflexe: Hra kreslení na záda děti bavila, všichni čekaly, co nakonec vyjde za obrázek. Myslím, že se snažily i proto, že hru hrály s žabákem (byl na začátku, vymyslel symbol sluníčko).

Zakončení lekce

Technika: kroužek důvěry, improvizace s maňáskem

Cíl: děti se rozloučí s žabákem

Žabák poděkuje dětem za to, že se staly jeho novými kamarády, naučily ho nové hry a zkusily si zahrát ty jeho. Za to, že mu přály to, co je na obrázcích a obrázky s přáním si od dětí vezme domů a ukáže je mamince.

Reflexe: Rozloučení proběhlo bez problémů.

Reflexe:

Ve čtvrtek jsem s dětmi navázala na středeční lekci. Žabákův příběh děti zopakovaly pro ostatní, které den předtím chyběly ve školce. Činnosti děti bavily, všechny se těšily na žabáka. Tento den jsem volila méně pohybových činností než ve středu, přesto den proběhl příjemně, zapojily se všechny děti a ještě víc jsem se utvrdila v tom, že maňásek žabáka je doopravdy velký pomocník při práci s dětmi. Když jsme lekci končili, žabák všem dětem poděkoval a děti mu daly obrázky na památku.

7.5. Pátek

Název lekce: Páteční pohoda

Doba trvání: 30 minut

Cíle pro děti:

Děti si odpočinou

Děti budou relaxovat a poslouchat pohádku

Cíle pro mě:

Shrnu týdenní práci do pohádky, kterou budu vyprávět dětem

Pomůcky: CD s relaxační hudbou

Průběh dne:

Nabídka činností

Technika: výtvarné činnosti, hry v roli, volné hry

Cíl: děti se samy rozhodnou, co budou dělat z mnou předpřipravených činností nebo z jiných

Průběh: Na stoly připravuji modelínu, pískovničku, kreslení, vystřihování, nalepování. Děti mají také na výběr stavebnice, kuchyňku, obchod, kočárky atd. Nechávám děti vybrat si činnost, na kterou mají náladu. Většina dětí využívá činností u stolů, některé staví ze stavebnic, nebo si hrají na maminku, paní prodavačku atd.

Reflexe: Všechny děti se uměly rozhodnout a vybraly si to, na co měly samy náladu. Šlo vidět, že se potřebují vyhrát. Nechala jsem je tedy hrát si a myslím, že to bylo to nejlepší, co jsem mohla v pátek zvolit.

„Najdi něco...“

Technika: hledání předmětů, barev, tvarů v prostoru třídy

Cíl: děti se proběhnou po třídě, zopakují si základní pojmy

Průběh: Děti chodí volně po třídě. Když uslyší „Najdi něco hranatého“, musí ve třídě sáhnout na cokoliv, co je hranaté. Obdoba hry „Čáp ztratil čepičku“ s rozdílem, že pro předškolní hry zařazujeme i pojmy geometrické, protiklady větší-menší, atd.

Reflexe: Po svačině jsme si zahrály společnou pohybovou hru – „Najdi něco...(vysokého)..“. Většina dětí si totiž až do svačiny hrála v sedě u stolu nebo v sedě na koberci, proto jsem zvolila krátkou nenáročnou pohybovou hru. Děti i mě hra bavila, hrála jsem s nimi.

Pohádka

Technika: relaxace a poslech v leže na koberci

Cíl: děti se uklidní a odpočinou si, připomenou si naši společnou práci, společné zážitky, já shrnu týdenní činnosti do příběhu

Průběh: Děti leží na zemi v příjemné poloze, poslouchají příběh. Vzpomínají na to, co jsme se v týdnu naučily, co jsme dělaly a jaké z toho plyne ponaučení.

Reflexe: Po pohybové hře jsem zvolila klidnou činnost, poslech pohádky. Pustila jsem potichu relaxační hudbu na CD. Děti si lehly na zem do polohy, ve které se cítí příjemně. Kdo chtěl, mohl zavřít oči, aby mu představování šlo lépe. Vymýšlela jsem si z patra příběh, ve kterém děti hrály hlavní roli. Představovaly si, že jsou se žabákem Kvakem u řeky, kde si hrají, skáčou, kreslí si na záda... Vlastně jsem v příběhu všech využila činností a situací, se kterými jsme se s týdnem setkali a týden jsem shrnula. Myslela jsem, že pohádku budu muset vymyslet kratší, protože děti nevydrží dlouho v leže a potichu, ale děti mě překvapily a pozorně poslouchaly a vžily se nejspíš do hlavního hrdiny tak, že jsem naopak musela příběh prodlužovat.

Reflexe dne:

Od rána jsem nechala děti si hrát, připravila jsem na stoly modelínu, pískovničku, kreslení. Děti si vybraly samy, s čím si chtěly hrát. Měly možnost si půjčit i stavebnice, kuchyňku, kočárky s panenkami, magnety, molitanové nebo dřevěné kostky, masky. Po celém týdnu, kdy se mnou děti plnily připravené činnosti, si zasloužily volnější den plný hlavně volných her.

Činnosti probíhaly hladce, byly nenáročné pro děti. Když děti ležely a já jsem jim vyprávěla příběh, překvapilo mě, jak dlouho udrží pozornost. Zrekapitulovala jsem společné zážitky a tím zakončila svou týdenní práci.

Nakonec, kdo chtěl, mi mohl v tichosti nakreslit obrázek na rozloučenou s tím, co se mu v celém týdnu nejvíc líbilo. Kreslili všichni. Byla jsem velice mile překvapená, protože přesto, že jsem čekala, že na všech obrázcích bude úterní karneval, na který se děti těšily dlouho před ním a školka jím žila, tak několik dětí nakreslilo mě s žabákem v ruce. Po odevzdání obrázku jsem nechala dětem prostor opět pro volnou hru.

8. SEBEREFLEXE

Ze začátku jsem měla trému, protože děti pro mě byly nové, nevěděla jsem, jak na mě budou reagovat, jestli je budou činnosti bavit. Byla jsem mile překvapená, když jsem se s dětmi seznámila, protože jsem poznala, že je to třída plná doopravdy šikovných a hodných dětí. Tréma a obavy brzy zmizely.

Nejvíce mě bavily činnosti s maňáskem Kvakem. Přestože jsem nikdy dřív podobným způsobem s dětmi nepracovala, musím uznat, že to byl můj velký pomocník. Děti na něj reagovaly jinak, než na mě. Ptaly se mě několikrát, jestli s námi dnes zase bude. Když začal mluvit, ztichly i děti, které jindy rušily, a pozorně poslouchaly. Byla jsem ráda, že jsem tuto metodu zvolila a určitě jí po nástupu do práce budu volit častěji.

Volila jsem různé druhy her, sedavé jsem střídala s pohybovými. Dbala jsem na to, aby byly zapojeni všichni. Hry byly zvolené tak, aby děti spolupracovaly, hrály spolu a ne proti sobě a neměly pocit vítězství nad ostatními nebo prohry. Proto jsem se cíleně vyhýbala soutěžím.

Vím o sobě, že mám rezervy s modulací hlasu. Když poslouchám zkušenou kolegyni, která má skoro 40 let praxe v mateřské škole, tak sama slyším, že je to velký rozdíl. Snažila jsem se měnit řeč, když mluvil žabák, ztišit nebo zvednout hlas ve chvílích, kdy jsem to uznala za vhodné. Myslím, že s postupem času a s délkou praxe se to zlepší.

Celkově bych svou práci hodnotila kladně. Určitě k pozitivnímu hodnocení přispěla i šikovnost dětí. Poznala jsem, že dramatická výchova se může prolínat všemi činnostmi dětí, které na ní velice dobře reagují a činnosti je doopravdy baví.

ZÁVĚR

Dramatická výchova je výborným a zábavným způsobem, jak děti rozvíjet, vzdělávat a vychovávat. Pomocí hry je dítě nenásilně vtaženo do děje a často ani neví, že je cíleně rozvíjeno. Proto si myslím, že neexistuje lepší a přirozenější způsob výchovy a vzdělávání dítěte předškolního věku, než je hra.

Vzhledem k této své premise jsem se rozhodla postavit svoji bakalářskou práci na implementaci dramatické výchovy do běžných činností jednoho týdne v MŠ ve Starém Plzenci. Provedla jsem teoretickou přípravu k této činnosti, její plánování, realizaci a reflexi. To vše jsem následně v práci zúročila.

V teoretické práci jsem se zabývala vymezením pojmu předškolní výchova, jejím významem a principy. Popisovala jsem teoretické vymezení dramatické výchovy spolu s jejími cíly, principy a základními metodami. Nezapoměla jsem se zaměřit na hru, konkrétně v mateřské škole a v dramatické výchově. V závěru teoretické části mé bakalářské práce jsem se zaměřila na osobnost učitelky mateřské školy a osobnost učitelky dramatické výchovy.

Realizace dramatických činností se odehrála v mateřské škole Starý Plzenec v 5. třídě u předškolních dětí. V praktické části práce jsem se tedy věnovala popisu týdenní práce s dětmi, technikám a cílům provedených činností, reflexi každého dne a nakonec sebehodnocení.

Psaní mé bakalářské práce mě obohatilo o nové vědomosti i zkušenosti. Dozvěděla jsem se spoustu informací z knih a některé z nich určitě ve své budoucí profesi využiji. Vyzkoušela jsem si nové činnosti s dětmi, které mě jen utvrdily v tom, že dramatická výchova by rozhodně měla patřit do každodenních běžných aktivit s dětmi.

Na závěr své práce bych chtěla vyslovit přání, aby měly děti ve všech školkách dostatek času na hru. Přijde mi, že i v mateřské škole se často někam spěchá, ať už se denně trénuje před besídkou nebo utíká na oběd. Ambiciozní rodiče přihlašují své děti na množství náročných kroužků a pro dětskou hru nezůstává dost času. Proto by měly všechny

učitelky do činností zařazovat dramatickou výchovu, nepřetěžovat děti a co nejvíc si ve školce hrát.

RESUMÉ

Titul a jméno autora: Eva Nováková

Instituce: Západočeská univerzita v Plzni

Obor: Učitelství pro mateřské školy

Název práce: Týden s dramatickou výchovou v mateřské škole Starý Plzenec

Vedoucí práce: MgA. Eva Gažáková

Počet stran: 40 + přílohy

Rok obhajoby: 2014

Tato bakalářská práce se zabývá využitím metod a technik dramatické výchovy v mateřské škole Starý Plzenec.

V teoretické části se zabývám problematikou dramatické výchovy a předškolní pedagogiky.

Praktickou část tvoří scénář dramatické lekce pro mateřskou školu a je zde uvedena reflexe z jejího využití v praxi.

Klíčová slova: předškolní výchova, mateřská škola, dramatická výchova, hra, osobnost učitele

SUMMARY

Degree and Surname of the author: Eva Nováková

Institution: University of West Bohemia

Specialization: Teaching for Kindergarten

Project name: Week of drama in kindergarten Starý Plzenec

Project Leader: MgA. Eva Gažáková

No. Of pages: 40 + attachments

Year of Defence: 2014

The bachelor thesis deals with the use of methods and techniques of drama education in kindergarten Starý Plzenec.

The theoretical part deals with the issue of drama and preschool education.

The practical part consists of scenario dramatic lesson for kindergarten and there is a reflexion of its use in practice.

The key words: preschool education, kindergarten, drama, playing, teacher's personality

SEZNAM LITERATURY

BLÁHOVÁ, KRISTA. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS Artama, 1996. ISBN 80-7068-070-9.

BRUCEOVÁ, TINA. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996, ISBN 80-7178-068-5.

BUDÍNSKÁ, HANA. *At' už si mohou naše děti ve své škole hrát*. Praha: IPOS-ARTAMA ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramatiku, 1992. ISBN 80-7068-0407.

HORKÁ, HANA, SYSLOVÁ, ZORA. *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5467-7.

KOŤÁTKOVÁ, SOŇA. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-1568-1.

KOŤÁTKOVÁ, SOŇA. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0852-3.

MACHKOVÁ, EVA. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2004. ISBN 80-7331-021-X.

MACHKOVÁ, EVA. *Metodika dramatické výchovy*. Praha: ARTAMA, 1999. ISBN 80-7068-105-5.

MACHKOVÁ, EVA. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.

OPRAVILOVÁ, EVA, GEBHARTOVÁ, VLADIMÍRA. *Rok v mateřské škole*. Praha: Portál s. r. o., 2011. ISBN 978-80-7367-703-9.

PŘÍHODA, VÁCLAV. *Ontogeneze lidské psychiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.

SMOLÍKOVÁ, KATEŘINA a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. ISBN: 80-87000-00-5.

SVOBODOVÁ, EVA, ŠVEJDOVÁ, HANA. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

ŠPAŇHELOVÁ, ILONA. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1907-8.

TONUCCI, FRANCESCO. *Vyučovat nebo naučit*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1991. ISBN 80-901065-1-X.

VALENTA, JOSEF. *Hraní rolí ve výchově a vyučování: s hlavním zřetelem k výchovné dramatice*. Praha: ISV NAKLADATELSTVÍ, 1995. ISBN: 80-85866-06-4.

VALENTA, JOSEF. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Agentura Strom, 1997. ISBN 80-901954-1-5.

WAY, BRIAN. *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací (Development Thought Drama, 1967)*, Přel. Machková E., ISV naklad., Praha 1996. ISBN 80-85866-16-1.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Fotodokumentace I

Příloha č. 2: Text příběhu Žabák a háděXIV

Příloha č. 1: Fotodokumentace

Pondělí: „Jak se zvířátka připravují na karneval“

Komunikativní kroužek, popisování obrázků

Živé obrazy 1. Skupina „Dárek“

2. Skupina „Slavení“

3. skupina – „Příprava dortu“

Oslava svátku

Oslava svátku – Pásla ovečky

Úterý – Autíčko, vstávej!

Středa – Vyprávění příběhu s Kvakem

Mapa, kde se odehrává Kvakův příběh:

Plazení se jako háďata

Hra : „Hádej, kdo je schovaný?“

Hra : „Poznáš mě?“

Kreslení obrázku

Ukázky obrázků:

Čtvrtek

Kreslení obrázku

Hra s žábou

Ukončení lekce

Ukázky obrázků:

Pátek

Volné hry

Komunikativní kroužek

Najdi něco...

Pohádka

Kreslení nejhezčího zážitku z týdne

Já s maňáskem

Příloha č. 2: Text příběhu Žabák a hádě

Žabák a hádě (Mallika Chopra, *Sto slibů mému dítěti*)

Jednoho dne trénoval žabáček u močálu skákání. „Hop a skok, kvak, hop a skok“, kvákal si pro sebe a přeskakoval z kamene na kámen. Vždycky, když se odrazil, měl nádherný pocit volnosti. Jak si tak poskakoval, zahlédl dlouhé, hubené stvoření, jak se plazí u keře. „Klouzy, klouz, sss, klouzy klouz“, syčel ten tvor.

„Kdo jsi?“, zeptal se žabák. „Hádě“, řekl had. „Budeš si se mnou dneska hrát?“ zeptal se žabák. „Ano.“, odpovědělo hádě.

A tak celý den jen skákali a plazili se u keře. Žabák ukázal háděti, jak se skáče z kamene na kámen. Pro hádě to nebylo jednoduché, protože bylo moc dlouhé, ale přesto si užilo spoustu legrace. A pak hádě ukázalo žabákovi, jak se vyšplhat na větev. Nahoru to šlo trochu hůř, ale žabákovi se líbilo, že ho větvička šimrá na kulatém bříšku, když se po ní plazí. Hráli si a přitom se vesele smáli. Za nějaký čas dostali žabáček a hádě hlad a šli domů na oběd. Dohodli se, že nazítří se sejdou a budou si zase hrát.

Když přišel žabák domů, maminka viděla, že se nějak divně vlní. „Co to děláš?“ zeptala se. „Hele, mami!“, pyšnil se žabáček, skákal, plazil se a zase skákal a plazil se k mámě. „Mám nového kamaráda – hádě, a to mě dneska ráno naučilo plazit se!“, řekl pyšně. Máma žába vyvalila oči strachem: „Synku, copak nevíš, že hadi jedí žáby? Slib mi, že si s ním už nikdy nebudeš hrát!?“

Když přišlo domů hádě, jeho maminka se nejdřív smála. „Co to děláš?“, ptala se, když viděla, jak se hádě kroučí ze strany na stranu a pak zase nahoru a dolů. „Skáču, maminko, dívej se!“ pyšně odpovědělo hádě. Klouzy klouz, hop a skok. „Naučil mě to kamarád žabák!“, vyprávělo s úsměvem. Hadí máma zasyčela. „Synku, žáby jíme, ale nekamarádíme se s nimi! Až ho příště uvidíš, rovnou ho spolkní. A neskákej takhle, vypadáš jako blázen!“

Druhý den ráno, když se žabáček a hádě potkali u močálu, oba si udržovali uctivou vzdálenost. Pak žabák trochu uskočil a řekl háděti, že si s ním nesmí hrát. „Díky, žes mě naučil plazit se. Bylo to moc prima,“ řekl smutně.

Hádě se zamyslelo nad tím, co mu řekla maminka o tom, že má žabáka spolknout, ale pak si vzpomnělo, jaká byla včera legrace, a radši se odplazilo pryč.

Na rozloučenou smutně syklo: „Díky, žes mě naučil skákat!“

Na opačných stranách močálu pak žabák i hádě se vší tajností pilně trénovali – hop a skok, klouzy klouz – a vzpomínali na den přátelství, v němž si oba užili spoustu legrace.